

Öppna jämförelser 2023 – Krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård

I socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens arbete med krisberedskap ingår att förebygga, motstå och hantera krissituationer. Öppna jämförelser krisberedskap inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård syftar bland annat till att belysa förutsättningarna för att säkra kvaliteten i verksamheter för särskilt sårbara grupper i samband med en kris eller allvarlig händelse. Årets resultat visar på skillnader mellan olika verksamheter för särskilt sårbara grupper vad gäller andelen kommuner som har en aktuell kontinuitetsplan, en plan för att upprätthålla verksamhet för särskilt sårbara grupper vid en kris, samt vad gäller krav på att krisberedskap ska ingå vid upphandling.

Årets resultat visar att:

- Andelen kommuner i landet som har en aktuell kontinuitetsplan för verksamheter som bedrivs av kommunen i egen regi varierar mellan 10 och 25 procent. 25, 24 respektive 23 procent har en kontinuitetsplan för kommunal hälso- och sjukvård, särskilda boendeformer för äldre, och för hemtjänst.
- 48 och 47 procent av kommunerna har krav på att krisberedskap ska ingå vid upphandling av särskilda boendeformer för äldre och hemtjänst. I övrigt varierar andelen kommuner med krav på att krisberedskap ska ingå vid upphandling av tjänster som utförs för särskilt sårbara grupper mellan 33 och 48 procent.

Socialtjänsten har en viktig roll vid en kris genom att se till att de ordinarie verksamheterna fortsatt fungerar med god kvalitet, men också genom att ha beredskap för att det kan uppkomma nya målgrupper eller nya behov hos individer som redan har kontakt med socialtjänsten.

Öppna jämförelser krisberedskap fokuserar på särskilt sårbara grupper. Där ingår personer som har sitt hem i boenden som drivs på uppdrag av socialtjänsten eller personer som behöver socialtjänstens eller den kommunala hälso- och sjukvårdens insatser för att kunna bo kvar i sitt hem.

Aktuella kontinuitetsplaner

Kontinuitetsplanering handlar om att planera för att upprätthålla sin verksamhet på en lämplig nivå, oavsett vilken störning den utsätts för. Det kan exempelvis

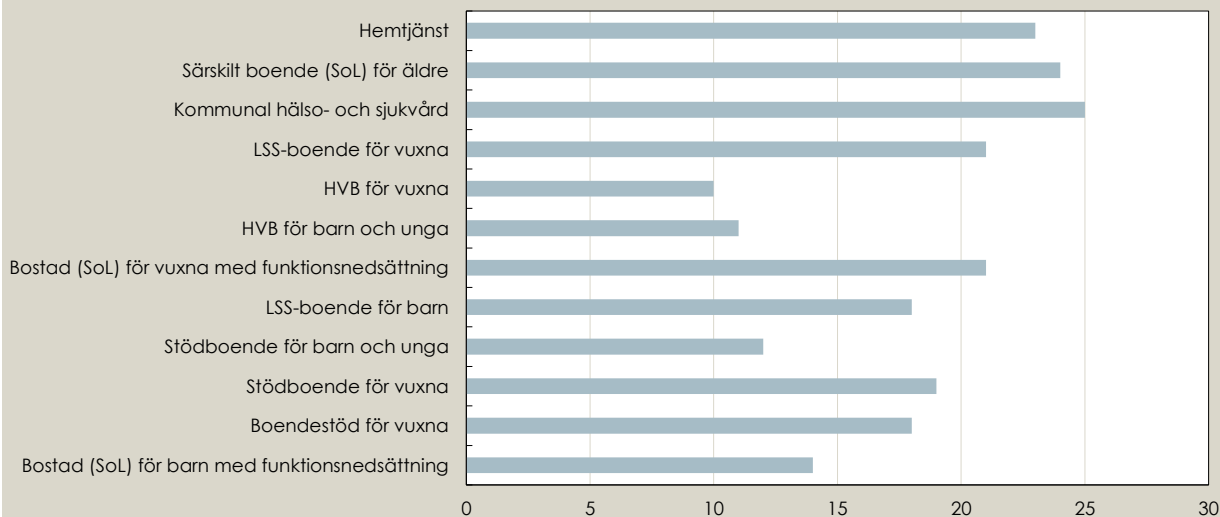
handla om personalbortfall, uteblivna leveranser av viktiga varor och tjänster eller strömavbrott [1].

Kommuner behöver säkerställa att samhällsviktiga verksamheter inom socialtjänsten har förutsättningar att fortsätta bedrivas med god kvalitet även vid en kris eller allvarlig händelse. En kontinuitetsplan innehåller information som hjälper personalen att veta vad den ska göra vid en störning i en kritisk aktivitet eller resurs. Syftet är att kunna upprätthålla verksamheten på en tolerabel nivå och att kunna återställa resursen så fort som möjligt. Med kontinuitetsplan avses här dokumenterade rutiner som vägleder en organisation att efter avbrott reagera, återställa och återuppta verksamheten i en förväg definierad omfattning [1].

Inför årets öppna jämförelser har indikatorn om aktuella kontinuitetsplaner reviderats. Nu ställs inte endast frågan om huruvida planer finns, utan den omfattar även innehållet i planerna, dvs. om kontinuitetsplanerna innehåller reservrutin, återställningsrutin, återgångsrutin och nödvändiga kontaktuppgifter för de verksamheter för särskilt sårbara grupper som verksamheten bedriver i egen regi? För att kommunen ska uppfylla indikatorn krävs därtill, liksom tidigare år, att kontinuitetsplanen är aktuell, det vill säga att den har följts upp eller upprättats nyligen. Tiden för uppföljning har inför 2023 också ändrats från 12 månader till 24 månader. Sammantaget medför ändringarna i indikatorn att resultaten för 2023 inte är direkt jämförbara med tidigare resultat. ÖJ enkäten skickas ut till Sveriges kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm (härefter kallat för kommuner).

Figur 1. Aktuell kontinuitetsplan.

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm som den 1 februari 2023 har en aktuell kontinuitetsplan som innehåller reservrutin, återställningsrutin, återgångsrutin och nödvändiga kontaktuppgifter för de verksamheter för särskilt sårbara grupper som verksamheten bedriver i egen regi. År 2023. Procent.

Källa: Enkät: Öppna jämförelser socialtjänst kommunundersökning, 2023. Socialstyrelsen.

Andelen kommuner som har en aktuell kontinuitetsplan varierar mellan olika verksamheter/boenden för särskilt sårbara grupper. Som framgår av Figur 1 varierar andelen kommuner som har en kontinuitetsplan (vilken innehåller alla delar) mellan 10 procent och 25 procent. Högst andel kommuner (23–25 procent) har kontinuitetsplaner för särskilda boendeformer för äldre, hemtjänst och för kommunal hälso- och sjukvård. Lägst andel kommuner har kontinuitetsplaner i hem för vård och boende (HVB) för barn och unga, och HVB för vuxna. Det är 10 procent och 11 procent av kommunerna som har planer (i alla upptagna delar) för dessa verksamheter/boendeformer. Liknande mönster av svarsfördelning går att se i resultaten från tidigare år (resultat ej redovisade). Många kommuner anger dock att de har kontinuitetsplaner, men som inte innehåller alla delar.

Tabell 1. Aktuell kontinuitetsplan, uppdelat på kommungrupp.

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsförvaltningar i Stockholm som den 1 februari 2023 har en aktuell kontinuitetsplan som innehåller reservrutin, återställningsrutin, återgångsrutin och nödvändiga kontaktuppgifter för de verksamheter för särskilt sårbara grupper som verksamheten bedriver i egen regi, uppdelat på kommungrupp. År 2023. Procent. Inom parantes anges totalt antal svarande kommuner/stadsförvaltningar.

	A: Storstäder och storstadsnära kommuner		B: Större städer och kommuner nära större stad		C: Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner		Totalt av samtliga svarande kommuner/stadsdelar
	Ja	Delvis	Ja	Delvis	Ja	Delvis	
HVB BU	14	14	11	31	9	19	11 (74)
HVB Vuxna	0	0	13	35	10	13	10 (67)
Boendestöd vuxna	37	31	14	33	12	28	18 (268)
Stödboende BU	29	29	9	38	9	23	12 (103)
Stödboende Vuxna	40	32	11	34	14	23	19 (113)
Bostad barn funk sol	27	9	18	36	8	23	14 (84)
Bostad LSS barn	31	13	23	35	9	32	18 (120)
Bostad vuxna funk sol	39	22	20	39	14	30	21 (199)
Bostad LSS vuxen	40	33	19	39	14	33	21 (275)
Särskilt boende äldre	47	29	17	39	19	33	24 (276)
Hemtjänst äldre	45	31	16	38	20	32	23 (273)
Kommunal hälso- och sjukvård	50	25	18	38	20	33	25 (274)

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2023

Det finns skillnader i hur pass vanligt det är med kontinuitetsplaner, som uppfylls i alla delar, mellan olika kommungrupper; A-B-C enligt SKR:s definition (se tabell 1). Vad gäller verksamheter med högst andel kommuner som har kontinuitetsplaner, dvs. särskilt boende för äldre, hemtjänst och kommunal hälso- och sjukvård, så är det vanligast med dessa planer iorstäder och storstadsnära kommuner (kommungrupp A). När det gäller HVB för vuxna är andelen störst i större städer och kommuner nära större stad (kommungrupp B). Det är generellt högst andelar kommuner som har en fullständig (i alla delar) kontinuitetsplan i

storstäder och storstadsnära kommuner, förutom för HVB-boenden för vuxna. Andelen kommuner som har svarat att de har en aktuell kontinuitetsplan, som inte uppfylles i alla delar, varierar mer mellan kommungrupperna.

Krav på krisberedskap vid upphandling

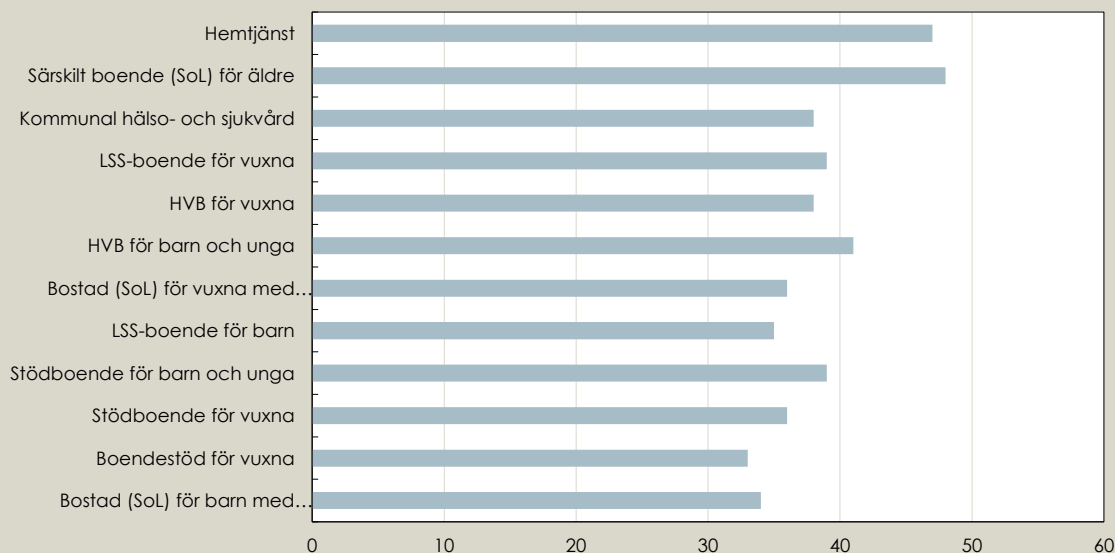
Oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller enskild regi är det ansvarig nämnd som ska försäkra sig om att verksamheten uppfyller kravet i socialtjänstlagen (2001:453) på god kvalitet. Det innebär också att säkerställa att krisberedskap finns i de vård- och omsorgsverksamheter som upphandlas eller tillhandahålls via valfrihetssystem [2].

Inför 2023 har indikatorn om krav på krisberedskap vid upphandling reviderats, från att visa andelen kommuner som har en *rutin* om att inkludera krav på krisberedskap vid upphandling, till att visa andelen kommuner som har inkluderat krav på krisberedskap vid upphandling av tjänster för verksamheter för särskilt sårbara grupper. Detta gör att resultaten inte går att jämföras över tid.

Årets resultat visar att andelen kommuner som har haft krav på krisberedskap vid upphandling av tjänster för särskilt sårbara grupper varierar mellan 33 och 48 procent mellan olika verksamheter. Högst andelar finns inom hemtjänst och särskilda boenden för äldre (47 procent och 48 procent), och lägst andelar inom boendestöd för vuxna.

Figur 2. Krisberedskap ingår vid upphandling.

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm som den 1 februari har inkluderat krav på krisberedskap i upphandlingsdokumenten vid upphandling av tjänster (år 2023) som utförs för särskilt sårbara grupper. Procent.

Källa: Enkät: Öppna jämförelser socialtjänst kommunundersökning, 2023. Socialstyrelsen.

Tabell 2. Krisberedskap ingår vid upphandling av tjänster för särskilt sårbara grupper, uppdelat per kommungrupp.

Andel kommuner, socialförvaltningar i Göteborg och stadsförvaltningar i Stockholm som den 1 februari 2023 har inkluderat krav på krisberedskap i upphandlingsdokumenten vid upphandling av tjänster som utförs för särskilt sårbara grupper, uppdelat per kommungrupp. Procent. År 2023. Inom parantes anges totalt antal svarande kommuner/stadsförvaltningar.

	A Storstäder och storstadsnära kommuner	B Större städer och kommuner nära större stad	C Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	Totalt av samtliga svarande kommuner/stadsdelar
	Ja	Ja	Ja	
HVB BU	59	38	32	41 (156)
HVB Vuxna	50	39	30	38 (156)
Boendestöd vuxna	56	32	14	33 (103)
Stödboende BU	54	36	30	39 (126)
Stödboende Vuxna	56	34	22	36 (121)
Bostad barn funk sol	52	32	22	34 (96)
Bostad LSS barn	54	29	26	35 (136)
Bostad vuxna funk sol	53	35	24	36 (141)
Bostad LSS vuxen	64	34	24	39 (164)
Särskilt boende äldre	81	45	24	48 (155)
Hemtjänst äldre	71	45	30	47 (147)
Kommunal hälso- och sjukvård	72	38	14	38 (111)

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, 2023

Det finns skillnader i hur pass vanligt det är med krav på krisberedskap vid upphandling vad gäller tjänster för särskilt sårbara grupper mellan olika kommungrupper (tabell 2). Här finns dock ett mönster av att det är vanligare att storstäder och storstadsnära kommuner (kommungrupp A) har krav på krisberedskap vid upphandling, i jämförelse med övriga kommungrupper. Dessa siffror gäller enbart för de kommuner som upphandlar tjänster inom dessa verksamheter.

Krisberedskapen behöver fortsatt stärkas

Resultaten visar på skillnader mellan kommuner och olika verksamheter/boendeformer för särskilt sårbara grupper i de som har en aktuell kontinuitetsplan, en plan för att upprätthålla verksamhet för särskilt sårbara grupper vid en kris, samt vad gäller krav på att krisberedskap ska ingå vid upphandling. Resultatet visar också på högre andelar kommuner som har en fullständig (i alla delar) aktuell kontinuitetsplan, och krav på krisberedskap vid upphandling, i storstäder och storstadsnära kommuner jämfört med mindre kommuner. Vid tolkningen av indikatorn om kontinuitetsplaner bör man ha i åtanke att det saknas information om huruvida de planer som finns används och är ändamålsenliga [3]. Indikatorn kring krav på krisberedskap vid upphandling har utvecklats i jämförelse med tidigare år på så sätt att den tidigare handlade om förekomst av en *rutin* för detta,

medan årets fråga behandlar huruvida kommunen har inkluderat krav på krisberedskap i upphandlingsdokumenten. Även här bör dock en försiktig tolkning göras mot bakgrund av att det saknas kännedom om faktisk förekomst av krisberedskap hos upphandlade verksamheter. En *avsaknad av planer och krav på krisberedskap vid upphandling* kan tyda på att vissa förutsättningar för att säkerställa kvalitet i händelse av kris saknas. Sammantalet visar resultaten att det likasom för tidigare år [3], finns en ojämn beredskap både i landet och mellan olika verksamheter. Av kommentarerna till enkäten framgår dock att många kommuner uppger att arbete pågår med framtagande av kontinuitetsplaner.

Referenser

1. Kontinuitetsplan. MSB1507 - September 2020. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB); 2020.
2. Privata utförare av vård och omsorg. Kunskapsguiden. Socialstyrelsen. Tillgänglig på: <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/krisberedskap-och-civilt-forsvar/stod-for-beredskapsarbete/privata-utforare-av-var-d-och-omsorg>. Senast uppdaterad 2 februari 2023.
3. Kartläggning av den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens beredskap. Delrapportering. Socialstyrelsen; 2022.

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är att bidra till verksamhetsförbättring som kommer de enskilda till gagn. Indikatorerna möjliggör en jämförelse av kvaliteten inom socialtjänsten och utgör därmed ett verktyg för kommuner att följa upp, analysera och utveckla sina verksamheter. Resultaten riktar sig främst till chefer och verksamhetsutvecklare i kommunerna.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård 2023, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 93 procent av kommunerna besvarade delenkäten Krisberedskap.

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excel-filen, redovisade för socialförvaltningar i Göteborg och stadsdelar i Stockholm, samt på kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Öppna jämförelser Krisberedskap:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/krisberedskap/>

Indikatorer och mått beskrivs i Excel-filen. Insamlingsmetoden finner du i dokumentet Metodbeskrivning 2023.

Kontakt:

Anna Bryngelson

Telefon: 075-247 30 00

E-post: Anna.Bryngelson@socialstyrelsen.se